

Fimmtudaginn 30. nóvember 1995.

Nr. 500/1993.

Íslandsbanki hf.

(Jón G. Briem hrl.)

gegn

Vátryggingafélaginu Skandia hf.

(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

Vátryggingar. Fiskeldi.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. desember 1993. Hann krefst þess, að stefndi greiði 16.621.850 krónur auk dráttarvaxta samkvæmt vaxtalögum nr. 25/1987 frá 30. apríl 1990 til greiðsludags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Til vara krefst hann annarrar og lægri fjárhæðar.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Ágreiningur aðila varðar tjón á eldislaxi, sem kunnugt varð um 30. apríl 1990. Laxinn var í sjókvíum á Stakksfirði við Voga á Vatnsleysuströnd. Í ljós kom, að allur fiskur í kví nr. B 1 af Bridgestonegerð var horfinn. Ágreiningslaust er, að laxinn hafi sloppið út um fjögurra metra rifu á neti við botn kvíarinnar. Aðilar eru sammála um, að í gildi hafi verið vátryggingarsamningur milli stefnda og eiganda kvíanna, þrotabús Faxalax hf. Áfrýjandi hefur fengið úthlutað hugsanlegri kröfu þrotabúsins samkvæmt vátryggingarsamningnum til lúkningar kröfu sinni á hendur búinu. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að tjón þetta hafi verið undanþegið ábyrgð í skiptum félagsins og þrotabús Faxalax hf.

II.

Staðfesta ber hinn áfrýjaða dóm með vísan til forsendna hans um, að þrotabúið hafi tekið við fiskeldistryggingu þeirri, sem Faxalax hf.

hafði, með þeim skilmálum og fyrirvörum, sem í gildi voru milli félagsins og stefnda.

Í hinum áfrýjaða dómi eru skilmálum váttryggingarinnar gerð skil. Í 10. gr. þeirra sagði, að váttryggður skyldi sjá um, að öllum búnaði, sem notaður væri við stöðina, væri vel við haldið og hann hafður undir stöðugu eftirliti kunnáttumanna, auk þess sem mælt var fyrir um aðrar varúðarreglur. Í 11. gr. sagði svo, að allar breytingar, sem haft gætu áhrif á áhættu félagsins, bæri að tilkynna þegar í stað. Félagið áskildi sér þá rétt til að breyta skilmálum og/eða kjörum váttryggingarinnar. Í héraðsdómi er frá því skýrt, að búnaði fjögurra kvía af Bridgestone-gerð hafi frá upphafi verið ábótavant að því leyti, að frágangur og styrkur bólfæra hafi verið ófullnægjandi. Þar á meðal var kvíin, þar sem tjónið varð. Framleiðandi kvíanna gaf í fyrstu aðeins tímabundið samþykki fyrir ástandi þeirra, sem leiddi til þess, að endurtryggjandi stefnda veitti aðeins tímabundna endurtryggingu. Strax 28. júlí 1989 gerði stefndi því skriflega athugasemd við ástand festinga þessara kvía. Tryggingarnar voru þó framlengdar, eins og nánar er getið um í héraðsdómi. Í tilkynningu til Faxalax hf. 2. október 1989 var tekið fram, að tjón, sem kunni að verða á fiski í kvíunum eftir 15. október 1989 og stafi af „rifu á nótum, skemmdum á kvíum eða vegna ófullnægjandi festinga“, væri ekki bótaskyld. Í bréfi stefnda til Faxalax hf. 27. desember 1989 var vakin athygli á því, að váttrygging á fjórum Bridgestone-kvíum Faxalax hf. í Stakksfirði væri útrunnin. Þar af leiðandi væri tjón á kvíum og tjón á fiski, sem rekja mætti til rifu á nót, skemmda á kvíum eða ófullnægjandi festinga, ekki bótaskyld úr fiskeldistryggingu Faxalax hf. Afrit af þessu bréfi var sent starfsmanni Verslunarbanka Íslands hf. 8. janúar 1990. Í héraðsdómi er ýtarlega lýst, hvernig þessum undanþágum var haldið við, þegar trygging Faxalax hf. var endurnýjuð eftir þetta. Þar er það rakið, að starfsmaður Verslunarbankans hafi borið bríggður á heimild stefnda til að undanskilja sig þessari ábyrgð. Leiddi það til þess, að stefndi sagði upp tryggingunni með fyrirvara, og verður að telja, að tryggingin hafi ekki verið endurnýjuð, fyrr en fallist var á fyrirvarann.

Í skýrslu Ólafs Sigurðssonar vélaverkfræðings 5. janúar 1990, sem gerð var að beiðni stefnda, segir m. a., að ekki hafi verið gengið frá „til fullnustu, hvað varðar ból og eðlilegt viðhald neta og annarra

þátta, sem geta haft áhrif á öryggi“. Í skoðunarskýrslu Tómasar J. Knútssonar kafara 23. febrúar 1990, sem frammi liggur í málinu, segir m. a. um kví B 1, að öll nótin sé orðin mjög slæm og fiskur hafi sloppið út. Síðan er tekið fram, að kvíin sé mjög varhugaverð. Í matsgerð Jóns Kristjánssonar fiskifræðings, sem skoðaði kvíarnar, eftir að tjón var orðið, segir: „Allar Bridgestone-kvíarnar (B 1-4) hafa það sameiginlegt, að flothringur er víða laus og upphengjur eru víða slitnar. Þetta veldur því, að átak er ekki lengur jafnt, strengir myndast í netinu og fjöðrun er orðin lítil og ójöfn. Líklegt er, að umrædd rifa stafi af slíku misvægi og eins því, hve netið er orðið gamalt. Ógnvekjandi er að sjá slíkt kæruleysi í viðhaldi á kvíunum með tilliti til þeirra verðmæta og hagsmuna, sem eru í húfi. Ekki er hægt að segja, að mönnum hafi ekki verið kunnugt um lélegt ástand kvíanna, því að í skýrslu kafara frá 23. febrúar sl. er ljót lýsing á ástandi þeirra.“

Þessar skýrslur hafa verið staðfestar fyrir dómi, og framangreindir aðilar hafa þar gefið frekari skýringar. Verður við það að miða, að orsök tjónsins hafi verið skortur á þeim endurbótum og viðhaldi, sem varað hafði verið við og stefndi hafði gert fyrirvara um, enda ekkert annað fram komið. Stefndi hafði margsinnis undanskilið sig slíku tjóni, en að framan er rakið, að í 10. gr. skilmálanna hafði sérstaklega verið lagt fyrir váttryggingartaka að halda kvíunum vel við. Í greininni er vísað til 51. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga. Samkvæmt 1. mgr. þeirrar greinar verður stefndi ekki talinn bera ábyrgð á tjóni, sem stafar af vanrækslu váttryggða á varúðarskyldum sínum. Áfrýjandi hefur ekki getað sýnt fram á, að tjónið stafi af öðru en þessari vanrækslu váttryggða, og ber af þeirri ástæðu að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms.

Rétt er, að áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og nánar greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Íslandsbanki hf., greiði stefnda, Váttryggingafélaginu Skandia hf., 200.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 27. október 1993.

Mál þetta er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af Íslandsbanka hf., kt. 421289-5069, Kringlunni 7, Reykjavík, á hendur Vátryggingafélaginu Skandia hf., kt. 681272-0469, Sóleyjargötu 1, Reykjavík, með stefnu, áritaðri 17. mars sl., af Ragnari Aðalsteinssyni hrl. f. h. stefnda til þingfestingar 25. mars 1993.

Það var dómtekið að loknum munnlegum málflutningi 20. október sl.

Dómkröfur.

Dómkröfur stefnanda eru þær aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 16.621.859 kr. auk dráttarvaxta samkvæmt vaxtalögum nr. 25/1987 frá 30. apríl 1990 til greiðsludags auk málskostnaðar að mati dómsins, og beri málskostnaðarfjárhæð dráttarvexti skv. lögum nr. 25/1987 frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags. Þá er krafist virðisaukaskatts á málflutningsþóknun. Til vara krefst stefnandi þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér fjárhæð að mati réttarins, sem beri vexti frá áðurgreindu tímamarki eða síðar, auk málskostnaðar skv. gjaldskrá LMFÍ og virðisaukaskatts.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og jafnframt verði sér dæmdur hæfilegur málskostnaður að mati dómsins að teknu tilliti til virðisaukaskatts.

Sáttaumleitanir báru ekki árangur.

Málavextir.

Í upphafi skal þess getið, að stefnandi höfðaði mál fyrir borgardómi Reykjavíkur f. h. þrotabús Faxalax hf. á hendur stefnda, sem þá bar firmanafnið Reykvísk endurtrygging hf. Stefna í því máli var birt 20. júní 1991 til þingfestingar 27. júní s. á. Þetta mál, sem merkt var nr. 8087/1991, var hafið vegna útivistar stefnanda 17. febrúar 1993.

Skýrslutókur fyrir dómi af vitnum og aðilum höfðu farið fram í fyrra málinu, og liggja þær frammi í þessu máli. Undir rekstri fyrra málsins var nafni stefnda breytt í Vátryggingafélagið Skandia hf. Einnig gerðist það undir fyrri málarekstri, að stefnandi fékk kröfu þrotabús Faxalax hf. á hendur stefnda úthlutað utan skuldaraðar upp í kröfu sína á hendur hinu gjaldþrota félagi þannig, að stefnandi er nú einn eigandi þeirrar kröfu, sem hann sækir nú á hendur stefnda.

Málavextir eru í stórum dráttum þessir:

Árið 1988 samdist svo milli Reykvískrar endurtryggingar hf. (hér eftir nefnd stefndi) og Faxalax hf., að stefndi tryggði annars vegar eldisfisk, en hins vegar kvíar félagsins í starfsstöð þess í Stakksfirði nálægt Vogum á Vatnsleysuströnd, en þar starfrækti félagið eldi á laxi og silungi í sjókvíum.

Vátryggingarsamningur var gerður milli aðila. Skv. 3. gr. hans skyldi vátrygging ná til þeirra hroga, seiða og fisks, sem tilgreindur væri í vátryggingarskírteini, sem stefndi gæfi út á grundvelli skýrslna, sem vátryggðar bar að senda því fyrir 20. hvers mánaðar á þar til gerðum eyðublöðum. Vátryggingartaka bar að halda nákvæmar skrár um þann fisk, sem í eldi væri í stöðinni hverju sinni. Skv. 9. gr. samningsins skyldi sjálfsábyrgð vátryggðar vera sá hundraðshluti af heildarvátryggingarfjárhæð hins vátryggðar við upphaf tjóns, sem greinir í vátryggingarskírteini. Skv. 8. gr. samningsins skyldi bótaskylda vátryggingarfélagsins takmarkast annars vegar við vátryggingarfjárhæð og hins vegar það einingarverð, sem fram sé tekið í skírteininu, að frádreginni sjálfsábyrgð. Aldrei skyldi þó greiða hærri bætur en næmi raunverulegu verðmæti hins vátryggðar, sem tjón hafi orðið á, að frádreginni sjálfsábyrgð. Í 10. gr. samningsins, 1. mgr., segir, að vátryggði skuli sjá um, að öllum búnaði, sem notaður sé við stöðina, sé vel við haldið og undir stöðugu eftirliti kunnáttumanna. Í 11. gr. samningsins segir, að allar breytingar, sem haft geti áhrif á áhættu félagsins (stefnda), beri að tilkynna því þegar í stað. Félagið áskilji sér þá rétt til að breyta skilmálum og/eða kjörum vátryggingarinnar.

Svo virðist sem búnaði fjögurra kvía af Bridgestone-gerð (BS) hafi frá upphafi verið ábótavant að mati framleiðenda þeirra að því leyti, að frágangur og styrkur bólfæra, sem héldu kvíunum föstum við sjávarbotn, var ófullnægjandi. Þessi annmarki varð til þess, að framleiðandi kvíanna veitti í fyrstu tímabundið samþykki sitt við ástandi þeirra, og hafði það þau áhrif, að endurtryggingarfélag stefnda veitti því að sama skapi endurtryggingu tímabundið.

Í bréfi til Faxalax hf., dags. 28. júlí 1989, gerði stefndi skriflega athugasemd við ástand festinga BS-kvíanna. Þar kemur fram, að stefndi hafi ákveðið að framlengja vátryggingu á þessum kvíum með núverandi (sic) bráðabirgðafestingum til 1. september 1989. Einnig segir þar, að vátrygging falli niður 1. september nk., hafi þá ekki verið komið fyrir festingum, sem viðurkenndar séu af framleiðanda kvíanna (dskj. nr. 7). Hinn 2. október s. á. tilkynnir stefndi Faxalaxi hf., að gefið hafi verið út skírteini fyrir BS-kvíunum fjórum tímabilið frá 29. sept. 1989 til 15. okt. s. á. Skírteinið sé gefið út vegna bráðabirgðaábyrgðar frá framleiðendum kvíanna. Einnig er tekið fram, að ábyrgðarskírteini til tólf mánaða verði gefið út, þegar full ábyrgð sé fengin frá framleiðendum. Þá er á það bent, að tjón, sem kann að verða á fiski í kvíunum eftir 15. okt. 1989 og stafi af rifu á nótum, skemmdum á kvíum eða vegna ófullnægjandi festinga, séu ekki bótaskyld úr núgildandi fiskeldistryggingu Faxalax hf. (dskj. nr. 8).

Í bréfi stefnda til Faxalax hf., dags. 27. desember s. á. (dskj. nr. 11), er vakin athygli á því, að kvíatryggingin sé útrunnin. Af því leiðir, að tjón á kvíunum og tjón á fiski, sem rekja megi til rifu á nótt, skemmda á kvíum eða ófullnægjandi festinga, sé ekki bótaskyldt úr nágildandi (sic) fiskeldistryggingu Faxalax hf.

Með bréfi, dags. 8. janúar 1990 (dskj. nr. 14), sendir stefndi Birni Sveinsyni, starfsmanni stefnanda, afrit bréfsins frá 27. des. 1989, og enn sendir stefndi sama starfsmanni stefnanda bréf (dskj. nr. 15), sem talið er, að dagsett sé 11. janúar 1990. Í því bréfi er tilkynnt, að trygging Faxalax hf. hafi verið endurnýjuð, þó með sömu undanþágum vegna ófullnægjandi bólfæra og getið var um í bréfinu frá 8. janúar s. á. Einnig er þar vakin athygli á því, að samstundis og fullnægjandi breytingar hafi verið gerðar á bólfærum kvíanna, muni undanþágur falla úr gildi. Þessu bréfi er svarað af hálfu stefnanda með bréfi, dags. 18. jan. s. á. (dskj. nr. 17). Þar er framangreindum takmörkunum á fiskeldistryggingu Faxalax hf. mótmælt og stefnda talið óheimilt að takmarka ábyrgð sína með þessum hætti, enda sé þessara takmarkana í engu getið í tryggingarskírteini nr. 9030003, sem stefndi gaf út 11. jan. s. á. (dskj. nr. 13). Viðbrögð stefnda við þessum skilningi stefnanda voru þau, að hann ritaði áðurnefndum starfsmanni stefnanda bréf (dskj. nr. 18), þar sem m. a. kom fram, að tryggingu Faxalax hf. væri sagt upp með 15 daga fyrirvara. Væri sú ákvörðun í fyrsta lagi vegna vanefnda Faxalax hf. á iðgjaldagreiðslum, en í öðru lagi sökum þess, að endurtryggiendur stefnda telji, að öryggi sé ábótavant, eins og margoft hafi komið fram gagnvart bankanum. Stefndi eigi ekki annars úrkosti, þar sem bankinn vefengdi heimild félagsins til að skilyrða áhættu sína. Jafnframt bauð stefndi fram aðstoð sína til, að breyta mætti festingum, svo að þær yrðu nægilega góðar að mati allra aðila.

Þá sendir stefndi áðurnefndum starfsmanni stefnanda bréf (fax), dags. 25. janúar s. á. (dskj. nr. 20). Þar eru sett fram skilyrði af hálfu stefnda fyrir því, að Faxalax hf. sé áfram í tryggingu. Skilyrðin eru þau, að iðgjaldsskuld Faxalax hf. verði greidd, og enn fremur, að staðfest verði af stefnanda hálfu, að fyrirvarar þeir, sem kynntir voru í bréfinu til Faxalax hf. 27. 12. 1989, verði í gildi, þar til frágangur festinga BS-kvíanna teljist fullnægjandi af hálfu tryggingafélagsins.

Enn ritar stefndi stefnanda bréf (fax) 7. febrúar s. á. (dskj. nr. 21), þar sem stefndi kvaðst myndu áfram tryggja Faxalax hf., en þó með þeim skilyrðum, sem fram koma í bréfinu 24. jan. s. á. (sennilega dskj. nr. 18), og falli því úr gildi uppsögn tryggingarinnar, sem átti að taka gildi á miðnætti þennan dag, þ. e. 7. febrúar. Einnig er það í bréfinu sett fram sem skilyrði

fyrir framhaldi tryggingar, að stefnandi gangi frá áætlun innan tveggja vikna um greiðslu gjaldfallinnar iðgjaldsskuldar Faxalax hf. við stefnda. Síðan segir: „Það er skilningur okkar, að bankinn muni enn fremur hlutast til um, að Faxalax endurbæti bólfæri kvía með þeim hætti, sem um semst milli Reykvískrar endurtryggingar og Faxalax. Að því loknu er félagið reiðubúið til fullrar tryggingar á Faxalaxi.“

Stefndi sendi stefnanda enn eitt símbréf (fax) 15. febr. s. á. ásamt tillögum umboðsmanns framleiðanda BS-kvíanna um það, hvernig ganga skyldi frá bólfærum þeirra, svo að viðunandi gæti talist. Í símbréfinu er þess getið, að um endanlegt svar sé að ræða af hálfu Bridgestone. Í bréfinu segir enn fremur: „Samkvæmt bréfi okkar 7. 2. 1990 var frestur til að ganga frá bólfærum og greiðsluáætlun vegna iðgjaldaskuldar Faxalax hf. gefinn til miðnættis 21. 2. nk. Ljóst er, að ekki verður gefinn frekari frestur að svo stöddu, fyrr en Íslandsbanki og Reykvísk endurtrygging hafa orðið ásátt um tryggingu fyrir þeim greiðslum, sbr. bréf Verslunarbanka Íslands, dagsett 31. 8. 1989“ (sbr. dskj. nr. 22). Hinn 19. febrúar s. á. (dskj. nr. 28) tilkynnir stefndi stefnanda, að tryggingar Faxalax hf. séu framlengdar til miðnættis 7. mars s. á., þó með sömu undantekningum og tilkynntar hafi verið í bréfi til stefnanda (Björns Sveinssonar) 8. janúar s. á.

Stefnandi ritar Faxalaxi hf. bréf, dags. 27. febrúar 1990 (dskj. nr. 23) og tilkynnir félaginu, að afurðalán þau, sem bankinn hafi veitt því, séu gjaldfelld og uppgreiðslu þeirra krafist þá þegar. Í þessu bréfi kemur m. a. fram, að viðskipti félagsins (Faxalax hf.) við Reykvíska endurtryggingu hf. séu enn í algeru óefni og á birgðaskýrslum félagsins hafi komið fram óútskýrð vöntun um 60.327 stk. af laxi.

Í bréfi stefnanda til Faxalax hf., dags. 16. mars 1990 (dskj. nr. 26), eru ítrekuð tilmæli um skýringu á framangreindri vöntun á laxi. Svarbréf Faxalax hf. er dags. 20. mars s. á. (dskj. nr. 27). Í því bréfi er gerð grein fyrir ástæðum þessarar vöntunar og talið, að um hafi verið að ræða langvinn vanhöld um langan tíma, og nokkur dæmi tilgreind í því sambandi.

Enn sendir stefndi stefnanda símbréf (fax), dags. 27. febr. s. á. Þar er áréttað, að kvíar Faxalax hf. séu enn í tryggingu hjá stefnda með skilyrðum um undanþágu vegna ófullnægjandi festinga. Bréfinu fylgdi í faxsendingu bréf stefnda til Faxalax hf., og er þar vikið að iðgjaldsskuld Faxalax hf. og uppgjóri hennar. Í niðurlagi bréfsins er það ítrekað, að stefndi sé reiðubúinn til að tryggja áfram kvíar félagsins með þeim undanþáguákvæðum, sem áður hafi verið kynnt Faxalaxi og tengist mati endurtryggjenda á umbúnaði kvía.

Þá sendi stefnandi Þorsteini Péturssyni, fulltrúa hjá bæjarfógetaembætt-

inu í Keflavík, símbréf, dags. 30. mars 1990. Þar er vísað til samtala við Þorstein og gerð grein fyrir skuldum Faxalax hf. við stefnanda. Í símbréfinu til Þorsteins er þess getið, að því fylgi bréf stefnanda til Faxalax hf., dags. 27. febr. 1990 og 12. mars (dskj. nr. 23 og 68).

Faxalax hf. var úrskurðað gjaldþrota 23. apríl s. á.

Hinn 26. apríl s. á. greiddi stefnandi stefnda 5.515.785 kr. sem fullnaðargreiðslu á iðgjaldsskuld Faxalax hf. við stefnda. Áður hafði stefnandi greitt 1.000.000 kr. Heildariðgjaldsskuld Faxalax hf. nam 10.865.835 krónum, svo að um var að ræða eftirgjöf á mismuninum, að fjárhæð 4.350.050 kr. Með þessari greiðslu stefnanda virðast iðgjöld Faxalax hf. við stefnda hafa verið greidd til og með janúarmánuði 1990 (dskj. nr. 31).

Við gjaldþrot Faxalax hf. voru Jón G. Briem hrl. og Ingi H. Sigurðsson hdl. skipaðir skiptastjórar í þrotabúinu. Í beinu framhaldi þar af hafði Jón G. Briem hrl. samband við Össur Skarphéðinsson, þáverandi aðstoðarforstjóra stefnda, og leitaði eftir tryggingum á eldisfiski þrotabúsins. Skv. framburði Jóns G. Briem hrl. fyrir dómi mun Össur hafa upplýst hann um það, að í gildi væri trygging, sem rynni út 27. apríl s. á. Þann dag, þ. e. 27. apríl, hafði hinn bústjórinn, Ingi H. Sigurðsson hdl., símasamband við Össur og fékk trygginguna framlengda til og með 3. maí s. á. Í framhaldi þessa samtals sendi Össur Skarphéðinsson eftirfarandi símbréf (fax) til Jóns G. Briem hrl. c/o Þorsteinn Pétursson skiptaráðandi, bæjarfógetaembættinu í Keflavík (dskj. nr. 33).

„Tryggingar þrotabús Faxalax hf.

Vísað er til samtals við þig fyrr í vikunni um ofangreint málefni, þar sem ég féllst á fyrir hönd Reykvískrar endurtryggingar að hafa í tryggingu með óbreyttum skilmálum og fyrirvörum fiskstofn þrotabúsins fram á föstudaginn 27. apríl 1990. Í framhaldi af símaviðræðum í dag við þá Inga Sigurðsson lögmann og Björn Sveinsson, Íslandsbanka, staðfesti ég hér með, að Reykvísk endurtrygging fellst á að framlengja ofangreinda tryggingu með sömu fyrirvörum fram til klukkan 24.00 aðfaranótt föstudagsins 4ða maí 1990. Um frekari framlengingu getur ekki orðið að ræða nema að undangengnum viðræðum millum félagsins og bústjóra, sem við urðum í símaviðræðum í dag sammála um, að færu fram eigi síðar en fimmtudaginn 3ja maí 1990. Rétt er að taka skýrt fram, að tryggingafélaginu þykir ekki fýsilegt að halda áfram tryggingum á fiski í kvíunum vegna óviðunandi ástands bólfæra og neta kvíanna.“

Á símbréf þetta er ritað, að afrit þess sé sent Birni Sveinssyni, Íslandsbanka.

Hinn 30. apríl s. á. kom í ljós, að allur lax í kví þrotabúsins af Bridge-

stone-gerð nr. B 1 var horfinn. Við athugun fannst 4 metra rifa við botn á neti kvíarinnar, sem talið var, að laxinn hefði sloppið út um.

Jón G. Briem ritaði stefnda bréf, dags. 13. júlí s. á. (dskj. nr. 35), og krafðist greiðslu fyrir það tjón, sem þrotabúið hefði orðið fyrir vegna ofangreinds atburðar. Í bréfinu kveðst bréfitari hafa í símtali við Össur Skarphéðinsson 24. apríl umrætt ár farið þess á leit við stefnda, að hann tryggði allan fisk þrotabúsins í kvíum þess. Hefði Össur fallist á að tryggja fiskinn út 27. apríl s. á., en þann dag hefði Ingi H. Sigurðsson haft samband við Össur og óskað eftir framlengingu tryggingarinnar. Hefði hún verið framlengd til 3. maí s. á. Í bréfinu er því einnig haldið fram, að bústjórum hafi ekki verið kunnugt um neina þá fyrirvara, sem kynnu að leysa stefnda undan greiðslum tryggingarþótanna. Þar segir enn fremur, að eftir því sem næst verði komist, muni um 110.000 laxar hafa verið í kvínni, er óhappið varð. Meðalþyngd þeirra muni hafa verið um 1,7 kg.

Stefndi svaraði kröfu þrotabúsins með bréfi, dags. 31. ágúst s. á. (dskj. nr. 36), og hafnaði kröfu þrotabúsins. Jafnframt var þar gerð grein fyrir fyrirvörum þeim, sem stefndi gerði gagnvart stefnanda og Faxalaxi hf., og rakin í stórum dráttum samskipti þessara aðila síðasta árið.

Loks sendir Jón G. Briem hrl. stefnda bréf, dags. 29. september s. á., sem svar við bréfinu frá 31. ágúst s. á. Þar segir m. a. svo: „Ég kannast ekki við að hafa tekið tryggingu með þessum skilmálum, sem mér er nú ljóst, hverjir eru. Í símtali við yður 24. apríl, þegar ég samdi um trygginguna, var ekkert rætt um skilmála. Að sjálfsögðu var þó undanskilið, að almennir skilmálar um váttryggingar hlytu að gilda, og fellst þrotabúið á það. ... Hins vegar fellst þrotabúið ekki á, að um tryggingu þessa hafi gilt einhverjir sérstakir skilmálar, sem undanþiggi tryggingafélag yðar bótaskyldu vegna tjónsins. Þeir fyrirvarar og skilmálar, sem þér vitnið til í umræddu bréfi yðar, voru ekki kynntir okkur skiptastjórum þrotabúsins, þegar við tókum trygginguna. Auk þess virðast þeir ekki standast gagnrýna skoðun. Ég fullyrði, að við hefðum ekki tekið tryggingu hjá yður með slíkum skilmálum. Í raun er varla um nokkra tryggingarvernd að ræða með tryggingu frá yður, þar sem þessir sérstöku skilmálar gilda.“

Við upphaf gjaldþrotaskipta var Jóni Kristjánssyni fiskeldisfræðingi falið að meta eignir þrotabús Faxalax hf., að því er eldisfisk varðaði, en Verkfræðistofu Sigurðar Thoroddsen var falið að meta aðrar eignir þess. Þessir aðilar stóðu sameiginlega að matsgerð, sem liggur frammi sem dskj. nr. 34.

Í matsgerð fiskifræðingsins segir um B 1, þ. e. kví þá, sem hér kemur við sögu:

„Kafarinn fann 4 × 1 m gat á botni kvíarinnar og varð ekki var við fisk.

Kvíin er að öllum líkindum tóm. Eitt flothylki vantar á kvína. Hoppnet er allt meira og minna rífið, og víða eru göt á samskeytum flotkraga og hoppnets. Nótin er orðin gömul. Starfsmenn sögðu, að allt hefði virst með eðlilegum hætti 24. 4., þegar slátrað var úr nótinni, en þegar reynt var að ná í fisk 26. 4., fékkst lítið.“

Við mat á þeim fiski, sem talið var, að hefði verið í umræddri kví, segir í skýrslu fiskifræðingsins, að skv. eldisskýrslu hafi verið í kvínni 110.000 laxar, sem vógu að meðaltali 1,7 kg. Hins vegar hafi þessi fiskur verið samþærilegur fiski, sem var í kví B 3, og með hliðsjón af því verði meðalþyngd talin vera 1,61 kg. Miðað við þessar forsendur er niðurstaða fiskifræðingsins á þá leið, að í kví B 1 hafi verið fiskur að verðmæti 28.690.200 kr.

Þess er getið í skýrslunni, að stuðst sé við birgðaskýrslur, sem sendar hafi verið bönkum og tryggingafélagi, og reynt að meta áreiðanleika þessara birgðaskýrslna í hverri kví fyrir sig að fengnum upplýsingum um, hvenær síðast var talið, reynslu fyrirtækisins af afföllum og reynslu, sem fengist hafi annars staðar. Verðmæti matsfisks sé nettóverð.

Ágreiningur málsaðila fjallar í fyrsta lagi um það, hvort þeir skilmálar og undanþágur, sem stefndi setti Faxalaxi hf. og stefnanda var fullkunnugt um, hafi gildi gagnvart þrotabúinu, og í annan stað, sé um bótaskyldu stefnda talið vera að ræða, er um það deilt, hve umfangsmikið tjón þrotabúsins hafi verið, og einnig, hvaða viðmiðun skuli viðhafa, að því er varðar sjálfsábyrgð váttrygðna, þ. e. þrotabúsins, í hverju tjóni.

Málsástæður og lagarök.

Stefnandi vísar til þess, að komist hafi á fullgildur tryggingarsamningur milli stefnda og þrotabús Faxalax hf. án þeirra fyrirvara, sem stefndi vísar til. Jafnvel þótt þeir teldust gildir, hefði það engin áhrif á bótaskyldu, þar sem ekki sé unnt að rekja neinar vanefndir eða vanrækslu til þrotabúsins eða bústjóra þess.

Stefnandi reisir kröfur sínar ekki síst á því, að fyrirvarar og skildagar hafi ekki verið kynntir bústjórum þrotabúsins sem nýjum tryggingartaka og því ekki verið hluti af efni váttryggingarskírteinis, sem var í gögnum þrotabúsins, nema að litlu leyti og alls ekki, að því er varðar töku ákveðinna kvía undan tryggingu. Stefnandi telur, að skylda stefnda hafi verið sérstaklega brýn í þessu efni í ljósi þess, hve víðtækar undanþágur stefndi áskildi sér. Hafi hinir breyttu skilmálar því ekki verið bindandi gagnvart þrotabúinu, sem stefnandi leiðir rétt sinn af, enda hafi því ekki verið haldið fram, að stefndi hafi verið leyndur ástandi hins tryggða á neinn hátt. Vísað er til meginreglna laga nr. 20/1954 (vtl.) um váttryggingarsamninga í þessu sambandi, einkum 8. gr. laganna.

Stefnandi heldur því einnig fram, að fyrirvarar þeir, sem stefndi setti, hafi verið svo umfangsmiklir, að tryggingin hafi í raun verið niður fallin, og hafi því borið að segja henni upp. Sjáist þetta best á því, að verðmæti lax og silungs í þeim kvíum, sem trygging átti ekki að ná til, hafi numið 58.803.215 krónum, en 10.595.535 krónum í þeim kvíum, sem hafi ekki verið undanskildar. Þegar tillit sé tekið til sjálfsábyrgðar váttryggða, sé vandséð, hver áhætta stefnda hafi verið. Uppsögn hafi ekki orðið, heldur hafi stefndi tekið við iðgjaldsgreiðslum athugasemdalaust, og því hafi tryggingin verið í fullu gildi án fyrirvara, þegar tjónsatburðurinn varð. Stefnandi vísar hér til 40–50 gr. vtl.

Þá heldur stefnandi því fram, að ósanngjarnt hljóti að teljast að bera umrædda fyrirvara fyrir sig í skilningi 36. gr. samningalaga nr. 7/1936 með síðari breytingum, jafnvel þótt talið verði, að þrotabúinu eða bústjórum þess hafi verið eða mátt vera kunnugt um fyrirvarana.

Enn fremur bendir stefnandi á það, að krafa stefnda um greiðslu óskerts iðgjalds hafi ekki bent til þess, að umfang tryggingarinnar hafi minnkað, og því máttu forstöðumenn fyrirtækisins sem og veðhafar vart skilja framgangsmáta stefnda á annan hátt en þann, að skilmálar væru óbreyttir. Enn síður hafi stefnandi, þrotabúið eða bústjórar þess getað gert sér annað ljóst og leitað annarra leiða til verndunar hagsmunum búsin.

Loks telur stefnandi, að ekki verði séð, að skildagar eða fyrirvarar stefnda hafi getað haft áhrif á skyldu hans til greiðslu bóta, þar sem tjónið verði ekki rakið til þeirra atvika eða ástands kvíanna, sem stefndi hafi borið fyrir sig við takmörkun tryggingarskyldu, sbr. 9. og 10. gr. vtl.

Stefnandi kveður stefnukröfu sína vera fundna út þannig:

Verðmæti í kví B 1 hafi verið metið á 28.690.200 kr. Sjálfsábyrgð, sem hafi verið 20% af heildarverðmæti fisks í stöðinni, dragist frá þeirri fjárhæð, þó ekki fiskbirgðir í frysti.

Heildarverðmæti hafi numið 69.398.750 krónum að fráðregnum frystum fiskbirgðum, að fjárhæð 9.462.000 kr., þ. e. 59.936.750 kr., sjálfsábyrgð 20% af 59.936.750 kr., þ. e. 11.987.350 kr. Stefnukrafan sé því 28.609.200 kr. – 11.987.350 kr. eða 16.621.850 kr.

Stefnandi telur aðra túlkun á sjálfsábyrgðarákvæðum tryggingarskilmálanna ekki koma til álita, en stefndi hafi látið að því liggja, að reikna ætti sjálfsábyrgð af hámarksváttryggingarverðmæti hverju sinni, án þess að það hafi verið nánar tilgreint, en talan NOK 20.886.794 verið nefnd í því sambandi í tryggingarskírteini nr. 9030003. Að mati stefnanda sé slík viðmiðun í ósamræmi við hina almennu skilmála fiskeldistryggingarinnar, s. s. 3. tl. 5. gr. og 9. gr., sbr. dskj. nr. 3. Þá jafngilti slík viðmiðun afar mikilli röskun á

tryggingarvernd, án þess að séð verði, að stefndi hafi vakið á því sérstaka athygli eða gefið eftir iðgjöld. Sé þetta þeim mun ósanngiarnara, þegar horft sé til þess, að í næstu skírteinum á undan hafi augljóslega verið stuðst við aðra viðmiðun, þ. e. 20% af verðmæti fisks í sérhverri kví í hverju einstöku tjóni. Að mati stefnanda verði að gera þá kröfu til tryggingafélaga, að skilmálar séu skýrir og ótvíræðir. Vafa verði að túlka váttryggða í hag.

Stefnandi vísar til laga nr. 25/1987, sbr. l. nr. 33/1987, um vexti í aðal-kröfu.

Að því er varðar kröfu um virðisaukaskatt af málflutningsþóknun, vísar stefnandi til laga nr. 50/1988 og upplýsir í því sambandi, að stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur, og því sé honum nauðsyn á að fá dóm fyrir skatti þessum.

Varakrafa stefnanda er á því reist, að hugsanlega hafi verið um rýrnun að ræða í fiskeldisstöðinni. Honum hafi hins vegar ekki tekist að finna gögn, er staðfesti magn eða tegund fisks í því sambandi.

Málsástæður og lagarök stefnda eru í meginatriðum sem hér segir:

Stefndi bendir á, að margoft hafi verið rætt um undanþágur og ábyrgðar-takmarkanir stefnda og bágt ástand kvíanna við fyrirsvarsmenn Faxalax hf. og stefnanda, enda beri bréfaskipti þessara aðila þess glögg merki. Þá kveður stefndi, að skiptastjórum í þrotabúi félagsins hafi verið fullkunnugt um ástandið. Þeir hafi fullkomlega skilið undanþágur stefnda og hvaða þýðingu þær hefðu, enda séu þeir báðir lögfræðingar að mennt og starfandi lög-menn. Sama gildi um talsmenn Íslandsbanka hf. og Faxalax hf.

Stefndi skírskotar til þess, að um langa hríð hafi verið í gildi fiskeldis-váttryggingarsamningur milli stefnda og Faxalax hf., og hafi þrotabúi fé-lagsins síðan gengið inn í þann samning til að veita verðmætum í þrota-búinu váttryggingarvernd. Þetta beri fram lögð gögn með sér. Váttryggingar-verndin hafi verið ríkuleg, enda þótt tiltekin tegund tjóns hafi verið undanþegin. Ástæða þeirrar undanþágu hafi að sjálfsögðu verið sú, að Faxalax hf. og síðar þrotabúið hafi ekki sinnt þeim skyldum, sem þeim hafi borið að sinna sem váttryggingartaka, og hafi þeir þar með brotið gegn var-úðarreglum, m. a. um öryggisráðstafanir og viðhald búnaðar. Þetta hafi heimilað stefnda að takmarka ábyrgð sína að þessu leyti, og jafnvel án formlegrar takmörkunar á ábyrgðinni hefði hún sjálfkrafa takmarkast skv. ákvæðum í 51. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954. Vanbúnaður sá og viðhaldsskortur á kvíunum, sem lýst sé í skjölum málsins, hafi haft í för með sér stórauðna áhættu. Ekkert váttryggingafélag, hvorki stefndi né önnur, hafi getað fallist á að taka að sér að váttryggja áhættu, sem við blasti, að myndi verða virk, þegar til óveðurs kæmi. Þetta hafi verið ástæðan til, að

stefndi undanþá þessa áhættu og gerði ætíð grein fyrir undanþágum og fyrirvörum, þegar það átti við.

Þá heldur stefndi því fram, að sér hafi verið heimilt að ákveða að takmarka váttrygginguna á þann hátt, sem hann gerði, skv. váttryggingarskilmálum, lagaákvæðum um váttryggingar og skv. góðri reglu á sviði váttrygginga. Sér hafi ekki verið skylt að segja allri váttryggingunni upp og svipta váttryggingartaka allri vernd, enda þótt óhjákvæmilegt hafi verið að undanþiggja hið váttryggða tiltekinni áhættu. Einnig mótmælir stefndi þeim staðhæfingum stefnanda, að hann hafi fengið iðgjöld að fullu greidd vegna þess tímabils, sem hér sé til umfjöllunar. Jafnvel þótt svo hefði verið, breytti það engu um hina undanþegnu áhættu. Stefndi bendir á, að iðgjald 1989–1990 fyrir sams konar tryggingu hjá öðru váttryggingafélagi á fiski á sama stað hafi verið 5,75% af váttryggingarfjárhæð í stað 4,5%, eins og stefndi áskildi sér, enda hefði þar verið um að ræða fyrirvaralausla váttryggingu.

Af hálfu stefnda er enn fremur vísað til, að ekki hafi verið gerður nýr samningur við nýja váttryggingartaka eftir gjaldþrotið, heldur hafi þrotabú váttryggingartaka gengið inn í þann samning, sem í gildi var, með öllum réttindum og skyldum, sem samningnum fylgdi. Engin áhrif hafi í þessu efni, þótt bú váttryggingartaka hafi verið tekið til gjaldprotaskipta. Fyrirvarar þeir, sem stefndi gerði, hafi ekki verið umfangsmiklir, heldur miklu fremur einfaldir, skýrir og auðskiljanlegir og beinst að tiltekinni áhættu af tilteknu skýru tilefni. Það teljist ekki ósanngjarnt skv. 36. gr. samningalaga að bera fyrir sig þær takmarkanir, sem hér um ræði, enda myndi önnur afstaða en tekin var af stefnda beinlínis til þess fallin að auka tjóntíðni og stærð tjóns á sviði fiskeldis, og myndi slíkt síðan leiða til óbærilega hárra iðgjalda fyrir alla váttryggingartaka og þó sérstaklega þann, sem kæmist upp með að sinna ekki varúðarskyldum.

Þá vísar stefndi til þess, að í 10. gr. váttryggingarskilmála (dskj. nr. 3) sé að finna varúðarreglur, sem giltu um váttrygginguna. Þessar varúðarreglur eigi sér stoð í 51. gr. vtl. Faxalaxi hf. hafi verið skylt að gæta þess, að öllum búnaði, sem notaður væri við fiskeldið, væri vel við haldið, og félaginu hafi einnig verið skylt að hlíta fyrirmælum, m. a. frá stefnda, um varúðarreglur. Faxalax hf. hafi sannanlega gerst sekur um vanrækslu við að gæta varúðar, og hafi þessi vanræksla leitt til þess viðtaka tjóns, sem hér sé fjallað um. Stefndandi geti ekki átt meiri eða betri rétt en váttryggingartaki, Faxalax hf., og síðar þrotabúið. Taka beri fullt tillit til allrar vitneskju, sem forsvarsmenn stefnanda, Faxalax hf., og þrotabúið hafi búið yfir.

Skv. 51. gr. vtl. hafi Faxalax hf. og/eða þrotabú félagsins og þar með stefndandi aðeins átt rétt til bóta fyrir tjón, sem stefndandi geti sannað, að

ekki sé afleiðing vanrækslu. Stefndi heldur því fram, að allt tjón þrotabúsins sé afleiðing vanrækslu, og bendir á, að stefnandi hafi ekki sannað, að tjónið eða hluti þess sé ekki afleiðing vanrækslunnar.

Þá gerir stefndi athugasemdir við kröfufjárhæð stefnanda, sem eru í aðalatriðum, sem hér segir:

Viðmiðun stefnanda, sem studd sé mati Jóns Kristjánssonar fiskifræðings (dskj. nr. 34), sé röng. Síðustu upplýsingar um magn í umræddri kví, B 1, sem bárust stefnda, hafi verið skv. eldisskýrslu frá febrúar 1990, dskj. nr. 25. Þar komi fram, að í kvínni séu rúmlega 110 þús. laxfiskar. Ekki hafi þar verið dreginn frá sá fjöldi fiska, sem getið sé um í dskj. nr. 23, þ. e. 60.327. Skv. þessu ætti að miða bótakröfuna við 49.673 fiska.

Þá segi í matsgerð Jóns Kristjánssonar, að skilaverð á 1–2 kg laxfiski sé 200 kr., en kostnaður 60 kr. Þrátt fyrir þetta sé meðalverðið talið vera 162 kr. kg í stað 140 kr. Frá niðurstöðu þessa útreiknings eigi síðan að draga sjálfsábyrgð váttryggða, sem skv. váttryggingarskírteini miðist við 20% af NOK 20.886.794, þ. e. NOK 4.177.358,80, sem svari til 38.857.373,82 ísl. kr. m. v. gengi 25. apríl 1990 (9,3019). Þannig komi í ljós, að ekki sé um neina greiðsluskyldu að ræða af stefnda hálfu, jafnvel þótt talið verði, að um bótaskyld tjón hafi verið að ræða. Sama niðurstaða fáiist, sé sjálfsábyrgð váttryggða miðuð við það verðmæti, sem matsgerð Jóns Kristjánssonar fiskifræðings kveði á um, þ. e. 20% af 69.398.750 kr., sem nemi 13.879.750 krónum. Sé þá miðað við bótakröfu, sem geri ráð fyrir: 50.000 laxa × 1,61 kg eru 80.500 kg × 162 kr., sem gera samtals 13.041.000 kr.

Stefndi heldur því fram, að það, sem að framan sé rakið, leiði til þess, að sýkna beri hann af kröfum stefnanda, hvernig sem á málið verði litið.

Forsendur og niðurstaða.

Eins og að framan er rakið, felst ágreiningur málsaðila einkum í eftirfarandi:

1. hvort ábyrgðartakmarkanir stefnda hafi gildi gagnvart þrotabúi Faxalax hf. og/eða stefnanda,
2. hvort ábyrgðartakmarkanir stefnda taki til þess tjóns, sem varð í starfsstöð þrotabús Faxalax hf. í lok apríl 1990, ef talið verði, að þær hafi gildi,
3. hver sé réttur stefnanda/þrotabúsins til skaðabóta úr hendi stefnda með hliðsjón af umfangi tjónsins og sjálfsábyrgðar váttryggingartaka.

Við úrlausn þessara atriða verður að mati dómsins að taka fyrst afstöðu til þess, hvort tekist hafi sjálfstæður váttryggingarsamningur með þrotabúi Faxalax hf. og stefnda eða hvort þrotabúið leiði rétt sinn af samningi

stefnda og Faxalax hf., sem í gildi var, þegar tjónið varð. Réttarstaða stefnanda er hin sama og þrotabúsins í þessu efni.

Jón G. Briem hrl., skiptastjóri í þrotabúi félagsins, bar það fyrir dómi, að hann hefði hringt í Össur Skarphéðinsson, aðstoðarframkvstj. stefnda, 24. apríl 1990, daginn eftir að Faxalax hf. var tekinn til gjaldþrotaskipta, og falast eftir tryggingu á eldisfiski félagsins. Hafi Össur þá sagt sér, að trygging væri í gildi, sem rynni út 27. apríl s. á. Ekkert hefði verið rætt um það þeirra í milli, hvers eðlis og efnis þessi váttrygging væri. Tryggingin var síðan framlengd til 3. maí s. á. með símtali, sem Ingi H. Sigurðsson hdl., hinn skiptastjórinn í þrotabúinu, átti við Össur, án þess að þá væri frekar rætt um efni hennar að sögn Inga.

Össur Skarphéðinsson staðfesti það fyrir dómi, að þessi símtöl hefðu farið fram. Hann bar, að báðir skiptastjórar hefðu óskað eftir því, að gildandi trygging yrði framlengd, og hefði það verið samþykkt, eftir að það hefði verið rætt í fyrirtækinu. Ákveðið hefði verið að framlengja trygginguna með þeim fyrirvörum, sem verið höfðu á þessari tryggingu gagnvart Faxalaxi hf.

Skv. þessu liggur fyrir, að þrotabúið leiðir rétt sinn á hendur stefnda á þeim váttryggingarsamningi, sem í gildi var með stefnda og Faxalaxi hf. við gjaldþrot hans, sbr. 43. gr. laga nr. 6/1978, enda er ekki til annars samnings að leita, þar sem þrotabúi félagsins gerði engan formlegan samning við stefnda, en óskaði eftir því þess í stað, að fyrirbyggjandi samningur yrði framlengdur.

Stefnandi virðist einnig reisa kröfur sínar gagnvart stefnda á þessum samningi.

Að því er varðar gildi ábyrgðartakmarkana stefnda gagnvart þrotabúinu, lítur dómurinn svo á, að annaðhvort sé umræddur samningur í gildi í heild sinni með sínum kostum og göllum eða ekki.

Þá er það og álit dómsins, að umræddum skiptastjórum hafi borið að kynna sér efni þess samnings, sem þeir óskuðu framlengingar á. Bæði áttu þeir þess kost að fá upplýsingar um efni hans beint frá stefnda og enn fremur voru í þeirra höndum gögn, sem báru með sér takmarkaða bótaskyldu stefnda. Enn fremur liggur það fyrir í málinu, að skiptastjórar áttu fund með helstu kröfuhöfum í þrotabúinu strax eftir gjaldþrotið, þ. m. t. fulltrúa stefnanda, sem gjörkunnugur var samskiptum stefnda og Faxalax hf. síðasta árið, og hefði verið hægurinn hjá að inna hann eftir tryggingarmálum félagsins.

Með hliðsjón af framansögðu er það álit dómsins, að váttryggingarsamningur sá, sem í gildi var við gjaldþrot Faxalax hf., hafi verið framlengdur

með þeim fyrirvörum og ábyrgðartakmörkunum, sem stefndi hafði sett, að því er varðar ófullnægjandi umbúnað og frágang bólfæra á kvíum félagsins af Bridgestone-gerð.

Ábyrgðartakmarkanir stefnda og fyrirvarar um bótaábyrgð lutu hins vegar að ófullnægjandi festingum bólfæra Bridgestone-kvíanna, eins og að framan er rakið.

Í bréfaskiptum stefnda við stefnanda og/eða Faxalax hf. er því ávallt haldið fram, að ófullnægjandi festing bólfæra sé ein ástæða þessara takmarkana, og lýst yfir því af stefnda hálfu, að þær muni falla niður, ef bætt verði úr þessum ágalla og boðin fram aðstoð til úrbóta í þessa átt.

Í þessum bréfaskiptum er hvergi vikið að því, að viðhald kvíanna sé ábótavant, enda þótt stefnda hafi verið fullkunnugt um þessa vanrækslu, sbr. fram lögð gögn.

Össur Skarphéðinsson bar fyrir dómi, spurður um ábyrgðartakmarkanir stefnda, að þær hefðu verið settar að kröfu endurtryggjenda, þannig, að trygging yrði veitt með því skilyrði, að undanþegið yrði tjón t. d. vegna rifu á nótt, sem rekja mætti til festinganna sjálfra.

Dómurinn lítur því svo á, að ábyrgðartakmarkanir stefnda taki einungis til tjóns, sem rekja megi til ófullnægjandi bólfæra Faxalax hf., en ekki annarra atvika.

Skv. framburði kafaranna Tómasar J. Knútssonar og Kristjáns Tryggva Högnasonar, sem könnuðu ástand kvía og nóta í starfsstöð Faxalax hf. fyrir og eftir tjónsatburðinn, má telja fullvíst, að rekja megi tjón það, sem hér er til umfjöllunar, til aldurs nótarinnar, sem brast, ófullnægjandi viðhalds hennar og langs tíma hennar í sjó. Töldu þeir, að ástand og styrkur bólfæra hefði engin áhrif haft á tjónsatburðinn. Jón Kristjánsson fiskifræðingur tók í sama streng í vætti sínu fyrir dómi. Því er það mat dómsins, að ábyrgðartakmarkanir stefnda taki ekki til umrædds tjóns þrotabús Faxalax hf.

Skv. því nær váttrygging sú, sem stefndi veitti þrotabúi Faxalax hf., til tjóns þess, sem hér er um ræðir.

Stefnandi reisir rétt sinn til skaðabóta úr hendi stefnda á váttryggingarskírteini nr. 9030003, sem stefndi gaf út 11. janúar 1990, og váttryggingarsamningi, sem í gildi var milli Faxalax hf. og stefnda. Váttryggingarskírteini þetta var sent Birni Sveinssyni, fulltrúa stefnanda, í afriti með bréfi, dags. 15. janúar 1990. Í skírteini þessu kemur fram, að heildarváttryggingarverðmæti (hæsta váttrverðm.) fisks miðist við 20.886.794 kr. og sjálfsábyrgð váttryggða, Faxalax hf., sé 20% af heildarváttryggingarverðmæti, þegar um annað tjón sé að ræða en af völdum sjúkdóma.

Í 9. gr. váttryggingarsamningsins á dskj. nr. 3 segir einnig, að sjálfsábyrgð

vátryggða skuli vera sá hundraðshluti af heildarvátryggingarfjárhæð hins vátryggða við upphaf tjóns, sem greini í skírteininu (sic). Stefnandi mótmælti þessu vátryggingarskírteini ekki að efni til á sínum tíma, heldur beindust mótmæli hans að undanþáguákvæðum þeim, sem að framan er að vikið. Verður því að telja, að efni skírteinisins sé bindandi fyrir báða málsaðila.

Síðari mótmæli stefnanda gagnvart sjálfsábyrgðarákvæði skírteinisins með vísan til 36. gr. samningalaga nr. 7/1936 verða ekki tekin til greina, eins og málum er háttað.

Sjálfsábyrgð vátryggingartaka, sem stefnandi leiðir rétt sinn af, nemur hærri fjárhæð en stefnukröfur hans í málinu, eins og áður er sýnt fram á. Verður því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Rétt þykir með hliðsjón af málsatvikum, að málskostnaður falli niður.

Skúli J. Pálmason héraðsdómari kvað upp þennan dóm.

D ó m s o r ð :

Stefndi, Vátryggingafélagið Skandia hf., er sýknað af kröfum stefnanda.

Málskostnaður fellur niður.
